

A II. Országos Bibliográfiai Értekezlet ajánlásai

Debrecen – 1990. augusztus 21–23.

Magyarországon a bibliográfusok első szakmai tanácskozásának megrendezésére 1961-ben került sor. A tanácskozás résztvevői akkor munkabizottságok keretében fogalmazták meg a bibliográfiának a társadalom és tudomány fejlődésében betöltött helyét és szerepét, körvonalazták módszertani és szervezeti kérdéseit, és konkrétan meghatározták a jövő elvégzendő könyvészeti munkálatait.

Három évtized elteltével a II. Országos Bibliográfiai Értekezlet célul tűzte ki

- az 1961-ben javasolt ajánlások megvalósulásának értékelését,
- a szakirodalmi tájékoztatás újonnan jelentkező, korszerű követelményeinek megfogalmazását,
- az információszolgáltatás elvégzendő, konkrét feladatainak megjelölését a következő évekre.

Az értekezlet résztvevői plenáris és szekcióüléseken vitatták meg a magyar általános nemzeti, szak- és helyismereti bibliográfia időszerű kérdéseit. Az elmúlt évtizedek eredményeit jelentősnek értékelték és azokra építve, a jelen és a jövő követelményeinek elemzése alapján az információszolgáltatás legfontosabb teendőit az alábbi ajánlásokban foglalják össze.

1. A tudományos, gazdasági és politikai élet fejlődésének alapvető előfeltétele a szakirodalmi tájékoztatás korszerűsítése, színvonalának emelése és tartalmi körének kiterjesztése. A nemzeti irodalomra vonatkozó információszolgáltatás fejlesztése érdekében az illetékes kormányzati és önkormányzati szervek gondoskodjanak a feladatokkal felruházott intézmények pénzügyi fedezetének biztosításáról, valamint az újonnan indított, illetve új technológiára áttérő vállalkozások indulásához a külön anyagi, beruházási támogatásról. A nemzeti önismeret formálásának egyik hatékony eszközeként szükséges, hogy az egyes önkormányzati szervekhez tartozó könyvtárak helyismereti kutató-bibliográfiai munkája megfelelő feltételek mellett, zavartalanul folytatódjék.

2. Az információszolgáltatás korszerűsítéséhez meg kell teremteni a gyors és hatékony ellátás technikai feltételeit is. A létező és létrehozandó bibliográfiai adatbázisok kellő hasznosításához az adatátviteli hálózat jelentős fejlesztést igényel.

3. A gazdaságos munkaszervezés érdekében az országos bibliográfiai adatbázisok (nemzeti bibliográfia, központi katalógusok stb.) hosszú távú fejlesztését úgy kell meghatározni, hogy azok a kialakuló hálózati üzemmódban országosan elősegítsék a helyi katalógizálási tevékenység radikális csökkentését.

4. A működő és újonnan létesülő információs rendszerek gazdaságossága érdekében meg kell szervezni a szolgáltató intézményekben az információszolgáltatással kapcsolatos marketing tevékenységet.

5. A kurrens nemzeti bibliográfiai rendszer fejlesztése érdekében

- a.) gondoskodni kell a bibliográfiai regisztrálás alapját képező, minden dokumentumtípusra kiterjedő kötelempéldány-szolgáltatás hiánytalanságáról, a jogi és közigazgatási szabályozás korszerűsítésével;
 - b.) ki kell szélesíteni az időszaki kiadványok repertóriumra és más cikkbibliográfiai munkálatok közötti együttműködést, tervbe véve a cikkbibliográfiák (kompatibilis) adatbázisokba történő rögzítését;
 - c.) megoldandó az eddig bibliográfiai nyilvántartásban nem szereplő, de a kutatás számára fontos dokumentumtípusok országos regisztrációja.
6. A konkrét feladatok közül az értekezlet kiemelt fontosságúnak minősíti
- a.) „A könyvtári hungarika-dokumentumok bibliográfiai regisztrálásának keretterve” (1977–1978) alapján a teljes magyar retrospektív bibliográfiai rendszer eddigi eredményeinek elemzését, hiányainak újbóli számbavételét, az elvégzendő feladatok rangsorolását;
 - b.) a másodfokú magyar nemzeti bibliográfia korszerűsítését, a kurrens regisztrálás folytatását, az elmúlt 15 év retrospektív másodfokú bibliográfiájának közreadását;
 - c.) a retrospektív magyar sajtóbibliográfia hiányzó évköreiből a feldolgozását és közreadását, a megyei (illetve a fővárosi) sajtóbibliográfiák sorozatának teljessé tételét és folyamatos karbantartását;
 - d.) az 1945 után megjelent és a kurrens nemzeti bibliográfiában politikai okokból nem szerepeltetett (tiltott, bizalmas, bevont, szamizdat stb.) kiadványok retrospektív könyvészeti számbavételét;
 - e.) a kutatási jelentések, akadémiai disszertációk folyamatos és visszatekintő bibliográfiai feltárását;
 - f.) a magyar szépirodalom kurrens repertorizálását;
 - g.) a helyismereti dokumentumok számítógépes feldolgozásának megteremtését, illetve elterjesztését;
 - h.) a helyismereti bibliográfiák másodfokú jegyzékének közreadását, valamint a helyismereti munka módszertani kézikönyvének összeállítását;
 - i.) a kurrens magyar szakbibliográfiai hiányok felmérését a felhasználói igények függvényében, a szakbibliográfiai tevékenység felelős műhelyeinek kijelölését, illetve megteremtését;
 - j.) korszerű szak- és helyismereti bibliográfiai kalauzok készítését.
7. Szervezettebbé és összehangoltabbá kell tenni a bibliográfiai munkát. Ezért
- a.) célszerű lenne az Országos Széchényi Könyvtár keretében olyan országos bibliográfiai központ létrehozása, amely gondoskodik a bibliográfiai munka országos szervezéséről és fejlesztéséről;
 - b.) szorosabb szakmai kapcsolatot kell kiépíteni a bibliográfiai és biobibliográfiai műhelyek tevékenysége között;
 - c.) a helyismereti munkát végző könyvtárak kérjék fel együttműködésre a munkában érdekelt társadalmi szervezeteket és a regionális kutatással foglalkozó intézményeket.
8. Ki kell építeni a forrástájékoztató országos hálózatát. Ennek megszervezésére az értekezlet felkéri az Országos Széchényi Könyvtárat. Készüljenek korszerű útmutatók a forrástájékoztató eszközzeiről, megújított és folyamatosan karbantar-

tott központi nyilvántartás a magyarországi könyvtárakról. A forrástájékoztató országos hálózata keretében szorgalmazni kell a közgyűjtemények (könyvtárak, múzeumok, levéltárak) szervezettebb tájékoztatói együttműködését, közös tájékoztatói segédletek közzétételét.

9. A bibliográfiai munka színvonalának emelése és szakmai megbecsülése érdekében

- a.) a könyvtárosképző intézményekben fokozott figyelmet kell fordítani a bibliográfiai ismeretek és a korszerű módszerek oktatására. Meg kell teremteni a posztgraduális bibliográfusképzés feltételeit és lehetőségét, és a bibliográfusi képesítést figyelembe kell venni a könyvtári szakképesítés jogi szabályozásában is;
- b.) javasolja az értekezlet a Magyar Tudományos Akadémia illetékes szerveinek, hogy a bibliográfusi tevékenység is elnyerhesse a megfelelő tudományos elismerést (akadémiai tudományos fokozat).

10. Az információszolgáltatás hatékonyabb hasznosítása szükségessé teszi, hogy a bibliográfiai rendszerek potenciális felhasználói (kutatók, oktatók stb.) a felsőoktatás keretében megfelelő szakmai felkészítésben részesüljenek. A felhasználói képzésben kiemelt felelősség hárul a felsőoktatási intézmények könyvtáira is, melyhez meg kell teremteni a szükséges feltételeket.

11. Az értekezlet felkéri a Magyar Könyvtárosok Egyesületét, hogy

- a.) folyamatosan kísérje figyelemmel a jelen ajánlásokban felvetett kérdések megoldásának alakulását, a bibliográfiai munka területén jelentkező feladatokat, illetve azok megvalósulását;
- b.) alakítson munkacsoportot a Bibliográfiai Szekció keretében a helyismereti bibliográfiák elvi-módszertani kérdéseinek megvitatására és gondozására;
- c.) gondoskodjék bibliográfiai szakmai fórumok további szervezéséről.

Az értekezlet tájékoztató és intézkedés céljából jelen ajánlásait az alábbiaknak juttatja el:

- a.) a könyvtárügy ágazati felügyeletét ellátó kormányzati szerv vezetője (művelődési és közoktatási miniszter)
- b.) az Országgyűlés Kulturális, Oktatási, Tudományos, Sport, Televízió és Sajtóbizottság elnöke
- c.) a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtörténeti és Bibliográfiai Munkabizottságának elnöke
- d.) a Magyar Könyvtárosok Egyesülete elnöke
- e.) bibliográfiai tevékenységet végző országos tudományos és felsőoktatási könyvtárak vezetői
- f.) a megyei könyvtárak igazgatói
- g.) a Központi Sajtószolgálat révén az illetékes sajtóorgánumok.